

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 2

БЕОГРАД 1933 ГОДИНЕ

КЊИГА 3

XXXVI РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 1 МАРТА 1933 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК:

ДР. КОСТА КУМАНУДИ

СЕКРЕТАР

АНТЕ КОВАЧ

Присутни г.г. Министри: Претседник Министарског савета Др. Милан Српкић, Министар без портфеља Др. Алберт Крамер, Министар социјалне политике и народног здравља Иван Пуцељ, Министар без портфеља Др. Хамдија Карамехмедовић, Министар без портфеља Др. Драгутин Којић, Министар трговине и индустрије Др. Илија Шумениковић, Министар правде Вокидар Максимовић, Министар саобраћаја Лазар Радивојевић, Министар пољопривреде Јурај Деметровић, Министар војске и морнарице — армијски генерал Драгомир Ж. Стојановић, Министар шума и рудника Павло Матица, Министар финансија Др. Милорад Ђорђевић, Министар грађевина Др. Стјепан Сркул, Министар иностраних послова Богољуб Јевтић, Министар унутрашњих послова Живојин Лазвић, Министар просвете Др. Раденко Станковић, Министар за физичко васпитање народа Др. Лавослав Ханжек.

Почетак у 10,20 часова.

САДРЖАЈ

Пре дневног реда: 1 — Читање записника;
2 — Саопштење оставке др. Николе Суботића на посланички положај;

Дневни ред: Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о Пакту о организацији Мале Антанте.

Говорници: Известилац Богољуб Кујунцић (два пута) Министар иностраних послова Богољуб Јевтић, др. Нико Перић, др. Иван Палечек, Мохорич Иван, Ставра Трпковић, др. Никола Нидић, др. Марко Кожул, Претседник Народне скупштине др. Коста Кумануди.

Претседник Др. Коста Кумануди (Бурно поздрављен): Отварам XXXVI редовни састанак Народне скупштине. Изволите саслушати записник прошлог састанка.

Секретар Анте Ковач чита записник XXXV редовног састанка.

Претседник Др. Коста Кумануди: Има ли каква примедба на записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник је примљен. Изволите чути једно саопштење.

Секретар Анте Ковач саопштава: Г. Др. Никола Суботић, народни посланик, подноси оставку на свој посланички мандат.

Претседник Др. Коста Кумануди: Ова ће се

оставка упутити Верификационом одбору. Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је: Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о Пакту о организацији Мале Антанте. Има реч известилац г. Богољуб Кујунцић. (Пљескање).

Известилац Богољуб Кујунцић чита извештај одбора за проучавање законског предлога о Пакту о организацији Мале Антанте, који гласи:

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ
Краљевине Југославије

Београд

Одбору за проучавање законског предлога о Пакту о организацији Мале Антанте, закљученом и потписаном у Женеви, 16 фебруара 1933 године, између Краљевине Југославије, Краљевине Румуније и Чехословачке Републике; (... Бурно одобравање и аплауз)... част је предложити, да Народна скупштина прими у целини овај законски пројекат — из ових разлога:

На дан 16 фебруара 1933 године закључен је и потписан у Женеви Пакт о организацији Мале Антанте у циљу, да се створи једна организациона и стална основица постојећим пријатељским и

савезничким односима трију држава који су већ били утврђени овим конвенцијама:

Конвенцијом о савезу између Краљевине Румуније и Републике Чехословачке од 21 априла 1921 године;

Између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније од 7 јуна 1921 године.

Између Републике Чехословачке и Краљевине Југославије од 31 августа 1922 године.

Те су Конвенције биле продужене 21 маја 1929 године, а сада се допуњују овим Пактом о орган зајници.

Све оне као и општи акт о консултацији, арбитражи и судском расправљању, закључен и потписан између трију држава Мале Антанте 21 маја 1929 године обнављају се тим Пактом на неограничено време.

Као управни орган политичке групе коју сачињавају државе Мале Антанте, формира се један стални Савет, састављен од трију Министара иностраних послова или од нарочитих делегата. Стални Савет састаје се најмање три пута годишње и доноси своје одлуке једногласно. Сваке године одржава се по један састанак редом у свакој од трију држава под претседништвом Министра иностраних послова дотичне државе.

Не мање је важна и одредба којом се установљава Економски Савет држава Мале Антанте, састављен од две палиста и експерата трију држава. Циљ је ове установе, да у економском домену делује као консултативни орган, коме ће Стални Савет поверавати питања економског карактера у циљу координације интереса држава Мале Антанте као и њиховог економског зближења.

Стални Савет може установљавати и друге сталне или привремене комисије или одборе ради проучавања специјалних питања.

За сваки политички уговор сваке од трију држава, као и за привредне уговоре који повлаче политичке последице, биће потребан једногласни пристанак овога Савета.

Од нарочите је важности чл. 10 Пакта који гласи: „Да заједничка политика Сталног Савета има бити прожета општим начелима садржаним у свима великим међународним актима поратне политике, као што су: Пакт Друштва Народа, Париски Пакт, Општи акт арбитраже и Пактови Локарна.

Уосталом, у овом Пакту не може бити ничега што би се противило начелима и одредбама Пакта Друштва Народа“.

Структура и дух којим је прожет овај Пакт, теже дакле у првом реду одржавању и организацији општега мира.

Основне побуде твораца Пакта засноване су баш на тој идеји, сматрајући, да се једино тим путем може постићи најбржа еволуција ка стабилности прилика у Средњој Европи. Да се ова стабилност постигне, Пакт предвиђа, пре свега, јединство опште међународне политике држава Мале Антанте. Тој политици у будуће даваће главне директиве Стални Савет Министара иностраних послова Држава Потписница.

У тој техничкој организацији лежи један велики део гаранције међународне целине Мале Антанте.

Али главни део те гаранције није у органи-

зацији њеној, него у циљевима којима она се ужи и у истоветности осећаја сва три народа: Чехословачког, Румунског и Југословенског. (Опште бурно одобравање и аплауз).

Слага њена не лежи дакле у броју бајонета, него у стављању свих својих и моралних и материјалних снага у службу великих идеја на којима она почива. (Одобравање и узвици: Тако јес!)

Ширина њених концепција огледа се и у факту, што она није затворена међународна јединица; њој ће моћи приступити и друге државе које су сагласне са њеним стваралачким делом мира.

Но поред остваривања те опште тежње за мир, Пакт садржи и одредбе економског карактера, које упућују Државе Потписнице не само на тесну, узајамну привредну сарадњу, већ и на ојачање привредних веза са свима државама без разлике, а нарочито са државама Средње Европе. Зато се овај Пакт, с овицом, како на његову политичку важност и на економске последице, које може имати, тако и на факат, што он одговара, не само интересима него и осећајима наших и рода, сам од себе препоручује.

Из тих разлога умољава се Народна скупштина да га једногласно и без измена изволи усвојити. (Дуготрајно одобравање).

За известиоца одређен је г. Богољуб Кујунџић. 1 марта 1933 године

Претседник Одбора,
Бооград Никола Узунковић, с. р.

Секретар
Др. Драг. Јевремовић, с. р.

Чланови:

Др. Иван Палечек, с. р.
Др. Нинко Перич, с. р.
Мохорич Иван, с. р.
Др. Никола Никић, с. р.
Б. Кујунџић, с. р.
Никола Прека, с. р.
Др. Грга Анђелиновић, с. р.
Ставра Триковић, с. р.
Др. Славко Шећеров, с. р.
Др. Филип Лазаревић, с. р.

(Опште бурно и дуготрајно одобравање).

Претседник Др. Коста Кумануди: Има реч Министар иностраних послова г. Богољуб Јевтић.

Министар иностраних послова г. Богољуб Јевтић заузима место на десној говорици уз бурно одобравање, плескање и узвици: Живео!

Министар иностраних послова Богољуб Јевтић: Господо народни посланици, уз извештај одбора за овај законски предлог мени је част у име Краљевске владе, додати неколико обавештења.

Пакт о организацији Мале Антанте, овакав какав је данас пред вама, резултат је једне еволуције у односима наших трију држав; плод је зрелог искуства у нашој витимној сарадњи у међународној политици. Од првих паралелних споразума Румуније, Чехословачке и Југославије пре дванаест година до данас. Мала Антанта је, у пет рији њеног међународног делања, израђивала своју заједницу до степена садашње индивидуалности, која ће још ефикасније моћи послужити позитивном стварању у развијању међународних

односа. Дагас, Мала Антанта, као што је речено у преамбулу овога Пакта, овако формулише свој циљ: да се одржи и организује мир; да се појачају привредне везе са свима државама Средње Европе; да се очува мир у свима приликама и могући еволуција ка дефинитивној стабилности прилика у Средњој Европи; да се зајемчи поштовање заједничких интереса трију земаља Мале Антанте.

Овако широко схваћен задатак захтева много смишљеног рада и напора; захтева једну складну и чврсту организацију. Ви сте видели, господо, како је Пактом та организација одређена.

Стални Савет Мале Антанте обједињује спољно-политичку акцију наших трију земаља; он има своје помоћне и саветодавне органе. Ради једне више заједнице, чему развој савременог међународног живота, уверени смо, све више тежи, ми смо довели у склад интересе појединачног суверенитета наших земаља до те мере, да смо могли ограничити индивидуалну самосталност ради ојачања заједнице у њеном задатку.

Међусобно потпуго једнаке, наше три државе имају своју вишу заједницу оличену у Сталном Савету Мале Антанте. Видите чл. 6. Ниједан се међународни политички уговор не може закључити без једногласног пристанка Сталног Савета; па ни привредни споразуми, који би повлачили важне политичке последице.

Пакт поставља Сталном Савету не само задатак и циљ о међународној политици, он му одређује и рук водна начела чланом 10.

Мала Антанта би порицала себе ако би порекла велике принципе Пакта Друштва Народа и осталих признатих међународних аката, на којима се, пуном лојалношћу, једино може организовати трајан мир. Па ипак, поред свега тога, хтело би се претставити, да је овај Пакт о организацији Мале Антанте противан духу и начелима Друштва Народа. Не само Пакт, него и сва досадашња међународна акција Мале Антанте инспирисана је обим тим духом и вођена овим начелима. Имамо за та докаве и од ових дана!

Ми смо недавно пред Конференцијом за разоружање истакли, да је у интересу мира и безбедности, веома потребно установити један орган при Друштву Народа, који би испитивао компатибилност међународних уговора са Пактом Друштва Народа. Ми ћемо тај предлог подржати.

Никакве, госп до, тајне војне клаузуле не постоје уз овај Пакт. Нико се неће преварити, ако Пакт искључиво цени по његовом јасном и јавном тексту. Ништа ту нема између редова, никакве задије мисли ни према коме! Мала Антанта не бежи отворено рећи, да је овај Пакт правно формулисани израз не само њене мирољубиве политике и позитивне међународне сарадње, него и јасно изражена воља, да се мир очува и међународни поредак поштује. (Бурно опште одобравање). Мала Антанта није потцењује своју снагу нити потцењује своје дужности. Зато је њена организација и добила ову чврстину, а заједница њених интереса ово јединство политике.

Пројета свешћу о стварности и широком виду, г, упа Мале Антанте није искључива и затворена у саму себе. Њена је тежња консолида-

ција и напредак, а њена метода међународна сарадња. Отуда Пакт нарочито и предвиђа да групи Мале Антанте могу приступити и друге државе. На томе изабраном путу регионалних споразума, ми чврсто верујемо, међународни напредак и организација мира су остварљиви, а будућност осигурана.

Тако ће се једино моћи изаћи из овог вртлога природних недаћа и општег неповерења, које је многе земље довело до веома тешког, очајног стања. Само удруженим снагама и заједничком сарадњом може се данашње тешко економско стање поправити и поћи ка бољим временима. У том правцу Малу Антанту очекује читав програм. Са његовим поступним извршењем испољаваће се целокупност снаге Мале Антанте и сав њен европски значај. И у том погледу предложени Пакт означава нову епоху Мале Антанте, која не може скрштених руку чекати спасење од других. (Бурни аплаузи и узвици: Тако је!)

Господо народни посланици, после пропасти Аустро-Угарске, наше три младе и бројне нације, чврсто повезане у Малој Антанти, историјом и географијом, огромним привредним могућностима и социјалном стабилношћу, предоређене су највише доприности организацији мира и напретка у овом нашем делу Европе. (Узвици: Тако је). Нас очекује велики и мучан посао, тога треба да смо свесни. Али истрајним и смишљеним радом, добро организовани, ми ћемо тај посао са чашћу и на нашу срећу и урадити. Од тога ће бити опште међународне користи.

Краљевска влада износи, господо, на ваше одобрење овај важан међународни уговор у жељи да он постане закон Краљевине Југославије и да од вас, меродавних тумача осећаја и ведре свести југословенске нације, добије пуну моралну снагу која је најјачи ослонац здраве спољне политике. Краљевска влада је уверена да ћемо тој жељи, господо, једнодушно одговорити. (Бурно опште одобравање и узвици: Живео!)

Председник Др. Коста Нумануди: Има реч г. др. Нинко Перих (Бурно пљескање).

Др. Нинко Перих (Бурно поздрављен): Господо народни посланици, досадашњи односи између трију држава, потписница Пакта о организацији Мале Антанте, почивали су у главном на посебним двостраним уговорима.

Посебни уговори и заједничке измене мисли, по питањима, која су се односила на поратни међународни живот и поредак, били су једини моменти у којима се ближе манифестовала солидарност интереса ових трију држава и истоветних њихових погледа.

Па и после одлука донетих у Штрбском Плесу 1931 године, којим је одлукама Мала Антанта претворена у једну институцију, она према иностранству није имала карактер једне тешње званичне политичке заједнице, и њена политика према трећим државама кретала се више у знаку солидарности него у знаку јединства. То је сасвим и појмљиво. За остварење оваквог организма као што га оличује поднети Пакт, требало је и времена требало је и вишегодишњег искуства и дубља кристализација свести о интересима, који спајају три пријатељска и савезничка народа. Али, и ако, не потпуна, савидана на елементарном схватању најосновнијих интереса и одбрани мучних тековина, Мала Ан-

танта је за ових дванаест година показала сву потребну виталност, а као фактор мира пружила непобитне доказе свога оправдања.

Данас, пошто је преживела све искуство за ових дванаест година и пошто је увидела императивну потребу нераздвојног јединства, Мала Антанта приступа закључењу једнога Пакта, који има за циљ, с једне стране да привредне интересе трију народа координира, а на пољу спољне политике, с друге стране, да заједничке интересе слије и споји у једну органску целину. На овај корак Владе држава Мале Антанте упуњивала је и тешка привредна дезорганизација и депресија, која још увек влада светом, али исто тако и стална брига за чување мира, тешко стеченог посла дугогодишњег међународног крвавог сукоба.

Као што се из самних редова Пакта о организацији Мале Антанте може читати, циљ је ове средњо-европске организације на првом месту одржавање и организација мира. Данас више него икада потребно је да се мир очува. Тај мир у Средњој Европи очуваће се у толико пре и лакше, ако чланице Мале Антанте покажу увек и у свакој прилици јединство својих погледа и одлука, које ће се манифестовати у њиховој јединственој акцији. Ради тога циља било је и потребно да се створи један заједнички орган перманентног карактера, чија ће се функција састојати у доношењу заједничких и једногласних одлука чувајући и поштујући у свима питањима начело једнакости.

У складу са основним принципом Пакта, да ће се ошта политика трију чланица кретати у будуће у знаку јединства, налази се и одредба, по којој ће за сваки политички уговор држава Мале Антанте, за сваки једностранни акт, којим се мења садашња политичка ситуација једне од тих држава у односу на неку трећу државу, као и за сваки привредни споразум, који повлачи важне политичке последице, бити потребан једногласни пристанак Савета Мале Антанте.

Јединство политичких погледа и дипломатске акције повлачи неминовно и координацију привредних односа трију чланица. Политички споразуми имаће у толико трајнију и солиднију базу у колико буду нашли већег ослоњања у хармонији привредних односа држава. Зато се установљава Привредни Савет држава Мале Антанте, чија ће се функција састојати у довођењу у склад привредних интереса те државе, било између њих самих било у њиховим односима са трећим државама. Економски односи између трију држава, и поред њихове дубоке идентичности политичких интереса, нису увек били у потпуној хармонији, и зато се наметала потреба проучавања и систематског организовања тих односа. Досадашњи покушаји у томе погледу нису довели до дефинитивног решења, верујемо пак да ће сада решење економских односа бити олакшано, јер то налажу добро схваћени интереси народа трију држава.

Пакт о организацији Мале Антанте креће се у оквиру галора Друштва народа и он је у сагласности са принципима садржаним великим актима поратне међународне политике. Ново створена група Мале Антанте нема ничега агресивног у себи; она је напротив резултат једног мирољубивог конструктивног духа којим су прожети народи трију држава. Политика нове групе није уперена ни

против кога, нити има разлога да то буде. Један од битних задатака овога блока је да подржи свим сретствима дух међународне сарадње, оличен у Друштву Народа, и да и у будуће као и до сада своју политику саобрази у свему великим принципима Пакта Друштва Народа, а своју акцију доведе у склад са Париским Пактом, Локарнским споразумима и свима другим актима који имају за циљ вближење народа и њихову узајамну сарадњу. Његово остварење треба да значи само један корак више у нормализовању међународних односа и одржању поратног поретка. Он не искључује ни сарадњу других држава, које би се саобравиле његовим основним принципима, а који се састоје у неговању мира, одржању постојећег међународног поретка и развијању што тешњих привредних веза између народа. Са тих разлога политика чланица нове групе стараће се да развија искрене и пријатељске односе са свима суседима и другим силама. То је мотив остварења нове средњо-европске групе и крајњи циљ њенога опстанка. Уместо самосталних акција које су у осталом биле прожете солидарношћу, три државе Средње-Европе наступају данас као једна целина у одбрану мира и привредног просперитета. (Узвици: Живео!) На тај начин појављује се један нов субјект у међународној политици, који ће у будуће претстављати један од главних фактора европскога мира. Схваћајући добро ту његову улогу, искрени пријатељи мира поздрављају његову појаву у европској политици.

Само у тим идејама и мислима претставници трију држава склопили су у Женеви овај Пакт. Његово одржање биће једно од најсигурнијих залага европскога мира у складу са великим принципима Друштва Народа. Зато је интерес наше државе да прими овај Пакт, јер се њиме доприноси не само идеји одржања мира, већ и остварењу међународних идеала, чија је ова увек била верна заштитница. Гласају за предлог овога Закона. (Пљесак и бурни узвици: Живео!)

Председник Др Коста Кумануди: Има реч г. Др. Иван Палечек. (Гласови: Живео!)

Др. Иван Палечек: Господо народни посланици, држим да се нећу преварити, ако устврдим да ће данашња седница Југословенске Народне скупштине опет једном на недвоуман начин доказати да цели југословенски народ најужу и трајну сарадњу са славним румунским народом (Гласови: Живео!) и са дичним чехословачким народом (Гласови: Живео!) поздравља не само свим умом и свим разбором својим него и свим срцем и свом љубављу својом (Усклици: Живео! Тако је!) Љубављу зато, јер си не може ни замислити, да би једна трајна многогодишња сарадња на узвишеном, племенитим и опште корисним циљевима могла проћи, а да у осећањима сарадника, било то појединаца било то народа, не остави дубоких трагова и да не уреже у њиховим срцима искрену љубав те међусобно поштовање и поверење. А свим разбором својим поздрављамо законску основу о Пакту организацију Мале Антанте за то, јер смо си потпуно свесни да тај Пакт као главни циљ поставља одржање трајног мира међу толико напаћеним човечанством и остварење међусобног поверења, што је први услов за трајну успешну сарадњу међу народима.

Тога међусобног поверења, међу народима, жали Боже, данас још нема, али га имаде, у обилној мери, код народа Мале Антанте, који ни најмање не пате на општој кризи поверења. А не пате зато, што су народи, који Малу Антанту састављају, увек умели тачно да оцене, шта један од другог сме да тражи, а да се тиме не оштећују заједнички и виши интереси, којима интересима вагда треба да се подреде нижи посебни интереси. Када би и остали народи то увек имали на уму, онда би већ одавно били дошли до тако пожељне опште сарадње и споразумевања.

Привнати се мора, да сваки народ на свету имаде своје посебне интересе и да ти посебни интереси, све кад су и сасвим легитимни, оправдани, често долазе у колизију. Али не треба ни то да се заборави, да над свим тим посебним интересима појединих народа стоје велики интереси целокупне човечанске заједнице и да човечанство никада неће доћи до жуђеног мира, ако не буду сви народи своје посебне ниже интересе подредили интересима целокупног човечанства. (Бурно пљескање).

То је, уопште, цели проблем човечанског напретка. Е, сада, господо, настаје питање: какве су наше наде, са којима Мала Антанта извршава своју поновну организацију? Шта ће она од тога свега да постигне? Хоће ли она у своје коло да привуче и остале које народе и колико ће њено настојање да користи општем добру? И када се запитамо: Шта имадемо да очекујемо, видимо, да су мишљења подељена. Песимисти кажу: да је оно, што мала Антанта од свога новог Пакта очекује, фантастично. Ништа од тога да се неће догодити. Ја међутим, господо, држим, да томе није тако. Јер у животу народа иста је ствар као и у техници. Кад једанпут један велики теоријски принцип у техници постигне, макар и у најмањим размерама, практичну примену у томе часу, у оквиру тога великог теоријског принципа, нема више фантазије и утопије. Тако је то исто и код народа. До сада нисмо имали случаја, да би се практично применио и практично извршио велики принцип, на коме почива цела будућност човечанства, да сви народи имаду да своје посебне интересе подреде интересима целокупног човечанства и да на тај начин створе једну ужу заједницу.

Државе мале Антанте прве су, које та велика и спасоносна начела у живот приводе. (Пљескање и живо одобравање). И кад су оне једном та начела у живот привеле, онда у оквиру споменутога великога принципа нема више фантазија. Онда господо, није више фантазија ни Паневропа, ни Паназија, ни Панамерика, ни Панземаљски глобус.

С једне стране дакле видимо, шта нам говоре песимисти, а с друге стране већ опажамо прве пионире проширења Мале Антанте.

Јуче сте, господо, а и данас, већ могли да читате у новинама, да је један знатижељни београдски новинар посетио чехословачког посланика г. Министра Флидера (у целој Народној Скупштини пљескање и бурноодобравање с усклицима: Живео!), и румунског посланика г. Гуранеска (Цела скупштина је поздравила пљескањем и усклицима: Живео!). Тај београдски новинар је на њих оставио једно сасвим паметно питање. Питао их је, наиме, шта они држе: Хоће ли Малој Антанти приступити и други неки народи, на пример Балтички

народи; а нарочито наш мили, братски и драги народ пољски? (Цела скупштина поздравља бурним пљескањем и усклицима: Живела Пољска!)

Господа Флидер и Гуранеско, као паметни људи и добре дипломате, одговорили су на то питање опет врло паметно. Одговорили су евазивно набегавајући, т. ј. они су одговорили ни са да, ни са не. Али забележите, господо, да они нису одговорили са не (Пљескање). Ја сам потпуно уверен, да је тај наш новинарски пријатељ, кад је на поменутог господу ставио та питања, био потпуно свестан, какав ће одговор од њих да добије. Али кад је при свем том то питање на њих ставио, доказао је тиме, да у њему лежи један потпуно здрав политички инстинкт. Он је вероватно комбиновао овако: Мала Антанта се појавила. Ја сам јуче и прекјуче питао чехословачког и румунског посланика шта мисле, које ће државе приступити Малој Антанти и хоће ли приступити и Република Пољска. Сутра ће сигурно, тако вагда комбинује тај наш пријатељ новинар, исто такво или слично питање румунском посланику у Варшави, поставити један пољски новинар, а онда ће да се стане то питање пертрактирати и у штампи Мале Антанте, а после и у другој штампи и сви ће се они питати, хоће ли још који од других народа да се придружи Малој Антанти.

Рачунао је тај новинар сигурно, да ће се једног дана и сам пољски народ питати: хоће ли да приступи Малој Антанти или не.

Сад, ако хоћете мене да запитате, хоће ли Пољски народ приступити Малој Антанти или не, ја морам да се угледам на г. г. Флидера и Гуранеска и да одговорим ни са да ни са не. Али ако ме питате, шта бих ја желео, онда могу да вам одговорим да желим оно исто, што и ви сви скупна желите. (Пљескање и узвици: Живео!)

Како је велико поверење међу народима Мале Антанте, најбоље вам доказује баш ова законска основа, о којој расправљамо. Из уста мојих предговорника сте чули све оно, што је потребно, да се узмогне просудити суштина целе ове организације. И имаде већ песимиста, који народима Мале Антанте приговарају, да су се они склапањем овога Пакта одрекли неких својих права, а нарочито да су се одрекли једнога дела свог народног суверенитета.

Међутим, господо, ја држим, да није исправно, да се ствар тако формулира. Ја би је формулирао тако, да народи Мале Антанте тим Пактом један део свога народног суверенитета у погледу послова, придржаних заједничкој сарадњи, унесе у своју заједницу и тиме стварају један нови суверенитет, суверенитет заједнице. Па кад ми знадемо да је то учинио промишљено, слободном вољом нашом, онда ја држим, да не може бити ни говора о томе, да ми, склапајући овај Пакт, нешто губимо или нечега да се одричемо. Тај нови суверенитет, суверенитет заједнице, вршиће се на потпуно равној основи и тај суверенитет не само да се неће слабити него ће још добити у својој снази и према томе ће још боље да послужи оним циљевима, које смо си поставили. (Узвици: Тако јел!) Само се собом разумева, да се народи Мале Антанте не задовољавају само тиме, да међу собом одрже неограничено поверење, него они иду и за тим, да га побуде и код осталих народа, а нарочито код оних, које већ

сама природа упућује једне на друге. Али да до таквог поверења дође, није довољно да се само проповеда: Браћо, имајте поверења једни у друге, него треба да се браћи каже: Удешавајте сваки ваш чин и свако ваше дело тако, да из њега непобитно произлази, да имате чисту и исправну наakanу. Поверење се не стиче речима и манифестацијама, него чинима, који су исправни и поштени.

Шта нарочито нама народима Мале Антанте користи, кад ми у неким нашим суседним државама из дана у дан чујемо уверавања о мирољубивим наканама, а с друге стране кад се у тим истим државама истодобно спрема или бар трпи оружани упад у нашу земљу и наше недужно пучанство напастује и дапаче и убија. Ја бих разумео, кад би се оваква нехумана дела са стране дотичних држава вршила са поље наде, да ће донети какве користе макар и за њихове недопуштене циљеве. Али о томе не може да буде ни говора. (Пљескање).

Народи Мале Антанте, који су за своје уједињење и ослобођење жртвовали милионе својих најбољих синова (Чује се: Слава им!) неће ни пред каквим пресјама и ни пред каквим нечовечним делима уступити кад се ради о томе, да и последњу груду своје отаџбине и крвљу натопљене земље себи и својим потомцима неокрвљену сачувају. (Чује се: Тако јел — Бурно пљескање и одобравање).

Има још једна врло тугаљива афера из најновијег времена, која ни најмање не може да допринесе стварању општег поверења, а то је т. зв. Хиртенбершка афера. У тој афери није потребно да се претпостави да је шеф администрације Аустријске републике знао за криумчарење оружја, које је мировним уговорима забрањено. Већ то, што он то није знао, је једна велика невоља. Јер кад један врховни државни функционер не зна, да једно овако огромно државно предузеће, као што су државне жељезнице, иде за тим, да си криумчарењем оружја отвара нова, издашна и трајна врела за своје приходе, онда је то тако велики шкандал, да му је тешко наћи равна. (Чује се: Тако јел! Одобравање). Јер у једној држави, у којој шеф администрације не зна, да се дешавају такве ствари, може да се догоди и стотину других врло крупних ствари, које угрожавају јавни мир и поредак и општи човечански мир.

Како, господо, да онда човек има у такву државу поверења, да с њом склапа споразуме, којима би требало да се унапреде општи интереси? Али као што нема апсолутнога зла, тако исто ни у овој Хиртенбершкој афери није све зло, што је у њој избило на јавност. Има у њој и једна врло утешна појава: избила је наиме на јаву и чиница, да и у Аустрији постоје не само појединци, него и једна велика организована партија, партија великога дела раднога народа у Аустрији, партија социјалистичка, који су сматрали не својом социјалистичком него својом патриотском дужности, да изнесу на јавност све оно што им је о тој афери познато. (Пљескање). Та се партија није бојала приговора, да је издајничка. Она је била потпуно свесна, да није издајница онај који сво, властити народ и своју властиту државу чува од погубелни међународних сукоба, из којих може

и нови крвави рат избити. Социјалистичка странка у Аустрији сигурно је већ одавно дошла до спознаје: да је куд и камо лакше милијуне радног народа увући у један ризикантан рат и њихове жене и децу препустити једној сасвим неизвесној судбини, која знаде често пута да буде и окрутна, него ли, кад се рат сврши, незапосленим милијунима радног народа наћи упослења и тиме им омогућити поље пристојну људску егзистенцију.

Да су циљеви Мале Антанте чисто мирољубиви и да јој ни на крај памети не лежи каква агресивна накана, — то су вам моји претходници врло лепо оцртали, а то мора да буде јасно и целоме свету а најјасније баш онима, који најновији Пакт Мале Антанте гледају преким оком. Баш њима је највише заборно то, што си је Мала Антанта поставила за главни циљ одржавање непоћудних и мировних уговора. А онај, коме је главни циљ одржавање једног извесног постојећег стања, тај се већ по природи саме ствари, да не кажем по нужди логике, налази у дефанзивни. А агресиван јест и мора да буде онај, који извесно постојеће стање хоће да руши. А народи Мале Антанте имају права, да постојеће мировне уговоре свом својом снагом штите, не можда за то, што би им они били донели ослобођење и уједињење на темељу права јачега, него за то, што њихово уједињење и њихова слобода почива на чврстим етичким и моралним темељима, на опште признатоме, ако и не опште поштованоме начелу, да свака нација има права да се окупи у својој слободној националној држави.

А шта би уосталом народи Мале Антанте имали да очекују од једног новог рата? Имали би да очекују оно исто што и сви други народи. Данас ваљда нема озбиљног човека на целом свету, који си не би био потпуно свестац тога, да ни један рат, који би избио у Европи, не би могао остати локализован. Сви смо ми свесни, ако би дошло до рата, да би настао опет један опши људски покољ, који би уништио за вецита времена данашњу цивилизацију, јер савремена цивилизација не би више могла да поднесе још један светски или макар само европски рат, по готову, где још из толико силних рана крвари, и бог зна колико ће још дуго да крвари. Ако данас или сутра опет дође до једног новог светског, или новог европског рата, онда знамо шта ће бити његова последица. У досадашњим ратовима смо увек набрајали једне као победнике, друге као побеђене. У другом светском или европском клању не би било више победника, сви би били побеђени. (Одобравање).

А сада, господо, хоћу да се осврнем још на један приговор који нам се ставља, а тај је приговор, да нам је овај пакт диктирала наша мила и драга Француска. (Опште и дуготрајно одобравање и узвици: Живела Француска!) Француском народу, који ми толико поштујемо, толико љубимо и којему смо толико дужни благодарности, никад не бинапало на памет, да нам иде што командирати, нити би нума пало на памет, да ми чију команду слушамо. Ако смо му и благодарни до гроба, увек себи задржавамо право, да удешавамо своју политику у првом реду онако, како то одговара нашим оправданим интересима. Међутим, господо, у односима нашим са великим француским народом није нити потребно,

да се штогод командује. Ми знадемо за чим Француска иде. Она је за време светскога рата као и за време мира, који је после тога следно, показала, како је племенита, како је великодушна на прама својим дојучерашњим непријатељима. Она иде и данас као и увек за најплеменитијим циљевима човечанства. Па када ми са њом стојимо на истој линији онда ми и без њене команде можемо да учинимо све оно, што је за нашу корист а што ће и њој бити мило и драго. (Одобравање и узвици: Тако јес!) Ако смо дакле створили овај Пакт Мале Антанте и тиме према својим силама и снагама допринели нешто измирењу народа, ми смо учинили нешто, што сасвим одговара духу велике наше пријатељице, велике Француске. (Одобравање и узвици: Тако јес!)

И ми можемо само од срца да зажелимо, да овај Пакт, који ћемо данас тако једнодушно закључити, послужи и оним великим циљевима, којима велики наш пријатељ, велики француски народ, тако несобично служи и којима тежи целокупно човечанство и које тражи, да се већ једанпут смири и да му се прилике среде.

Па кад знамо, да ће овај Пакт са своје стране такође допринети томе сређивању и смирењу, ми можемо мирне душе да га одобрим и да примимо предлежењу законску установу. (Опште бурно одобравање, плесак и повици: Живео!)

Председник Др. Коста Кумагуди: Има реч народни посланик г. Иван Мохорич.

Иван Мохорич: Господо народни посланици, вест о закључењу Пакта Мале Антанте, која је стигла из Женева, примљена је у западном делу наше државе са искреним задовољством и одушевљенем. Мени је нарочито мило, што могу данас овде констатовати, да су потписе овог пакта поздравили у својој штампи не само режимски кругови него и они кругови, који спадају у опозицију данашњег режима. Из ове спонтане и једнодушне манифестације може страни свет, који је био у погледу истинског политичког расположења трију делова наше заједничке југословенске државе толико пута вараи, најбоље видети, да је у питањима спољне политике увјек владала у нашем народу непоколебива сложеност и најдубљи осећај солидарности. Пакт Мале Антанте значи велик корак напредка у десетогодишњој сарадњи наше Краљевине са братском Чехословачком и Румунијом, значи учвршћавање велике међународне формације за заштиту интереса поменутих трију подунавских земаља.

Он је склопљен у доба најтежих дана, који су икада после рата наступили над Европом, у временима, када је претио да завлада политички хаос и потпуна привредна декомпозиција са свима својим судбоносним последицама. Он долази у време, када има решавање најкрупнијих питања на међународним форумима да удари правац будуће нове политичке оријентације и привредног рада нарочито средње Европе и Подунавља.

Словеначки део народа поздравља тај велики акт иницијативе, тај историјски моменат и дубоко смо уверени, да је пут, којим смо пошли исправан и да води циљу. Тај циљ је међутим био и остаје очување мира и политичког поретка у замљама средње Европе. Овај Пакт има да омогући узајамној сарадњи политичку консолидацију и привредни напредак трију савезничких нација. Једи-

но ту, а никаквих других претензија нема тај Пакт. Тако је он схваћен и разумеан у нашем делу народа, који је био већ пре рата најтежније везиван са братским народом чехословачким у заједничкој борби за ослобођење и уједињење. Ми, који живимо на крајњем северозападу државе, оклопљени границама трију суседних држава, дубоко разумемо и осећамо колико нам је био тај Пакт потребан. Ми добро знамо, да тај Пакт није уперен против ни једног наших сусела и желимо само, да после закључења овог Пакта још интимније развијемо и средимо наше политичке односе са свима суседима (Одобравање) а нарочито на привредном пољу. Дубоко смо сви свесни, да ће узајамна сарадња држава Мале Антанте моћи да допринесе много решењу великих и тешких проблема рестаурације европске привреде и ако икада, онда је баш данас била та сарадња, та правна изградња Мале Антанте првокласна политичка нужуда. Сви велики државници слажу се у томе, да се без решења економског проблема Подунавља, обнова европске привреде не може очекивати (Одобравање). Међутим ми видимо, да су велике идеје наших пријатеља и савезника, француских државника на међународним конференцијама наплавиле на велике тешкоће и да рад на остварењу онога, што је изнекивало хитно решење, никако није могао да крене са мртве тачке. Оно, што су диктирали јасни погледи на опште стање европске привреде а на привредне интересе земаља Средње Европе наполе, спречавано је и ометано покретима, чијих крајњи циљ је био ревизија уговора о миру и задовољење експанзивистичких аспирација (Одобравање).

Краљевина Југославија у пркос свију великих и тешких унутарњих траговица и борби у току петнајстогодишњег рада после Светског рата свуда је и у свакој прилици документовала своју мирољубивост своју приправност до крајњих попуштања, али у исти мах и своју чврсту решеност, да брани своје животне интересе против свију и против свакога, који би хтео да покуша, даје угрожава. (Одобравање.) Откако је погрешно схваћен привредни национализам почео да раскраја европску привреду, државе Мале Антанте формирале су заједнички блок и са задовољством можемо да констатујемо, да су трговинско-политичка начела, за које су оне водиле борбу, после дуготрајних напора на међународним форумима коначно победиле и показале пут ка солудацији привредног проблема средње-европских земаља. Али победа начела још не значи и саму солудацију проблема. За то је потребан вишегодишњи истрајни рад. Пакт Мале Антанте нама је гаранција да ће се тај рад у заједничком иступању, у хармоничној кооперацији интензивније развијати и успешније завршити и зато сматрам да је дужност свакога искреног Југословена, да сваки по својим најбољим снагама допринесе што већем учвршћењу привредне заједнице и политичког угледа Мале Антанте. (Одобравање).

Стимулације привредног карактера у Пакту Мале Антанте представљају оквир привредног зближења и узајамне сарадње на привредној изградњи свију трију држава. Сваки од нас, који је имао част и прилику да сарађује на пољу зближења и регулисања привредних односа држава Мале Антанте, добро зна, да се појављују у том погледу много пута и тешкоће, тешкоће које се међутим могу, како је најбоље доказао већ досадањи развитак прилика за-

једничким споразумима уклонити и савладати. Ми пред њима не затварамо очи нити живимо у илузијама. Као озбиљни реалисти знамо, да је координација наших привредних интереса, њихова заједничка одбрана потребна и да се она може постићи. Пакт Мале Антанте инаугурира у том погледу нову још тешњу еру рада на пољу заједничког решавања крупних пољопривредних индустријских, финансијских и трговинско-политичких питања, пред којима смо досада стајали као појединци, а које ћемо у будуће формулирати и решавати заједнички.

Пакт у ничему не прејудуира привредним интересима појединих земаља, него насупрот полази са гледишта, да се има код будућих преговора водити, и о посебним интересима било аграрног или индустријског карактера земаља Мале Антанте, нарочитог рачуна. Последњи догађаји у Европи доказали су, да је корак, који су извршили државници Мале Антанте био стварно потребан и ми сви имадемо жељу и наду, да ће будућа интензивна сарадња Мале Антанте уродити пуним успехом.

У данима када је криза поверења међу народима достигла свој врхунац, у данима када је завладао у привреди општи осећај несигурности и повремености, у данима када је светска привреда у најјачем развитку продукционе и саобраћајне технике, доживела незапамћен слом и када се сви народи света упркос свију напора Друштва Народа враћају у привредној политици натраг к методама средњег века, тражећи у заблуди привременог национализма сретства да уравнорес своју привреду и своје финансије и да очувају своје државе што боље од последица светске привредне кризе, у данима када се чине велике припреме за сазив светске привредне конференције, закључење Пакта Мале Антанте добива ванредно важан значај догађаја великог замахаја.

Нарочити значај овога пакта лежи у чињеници, да предвиђа установљење Привредног Савета Мале Антанте као сталног сарадника политичког савета. Привредни Савет Мале Антанте омогућиће мобилизацији широких интелектуалних и материјалних снага и сретстава индустријализоване братске Чехословачке Републике као и изразито аграрних земаља Краљевине Румуније и Југославије у сврху тог заједничког рада.

Оквир задатака и састав привредног Савета назначен је већ у самом садржају и обележју Пакта. Тај оквир обухвата узајамну привредну помоћ и сарадњу на изградњи привредног живота на једној, а примање постепене координације привредних интереса у сврху омогућења заједничког иступања код регулисања односа према трећим државама, на другој страни.

Главну садржину спољне политике свију земаља претставља данас решавање привредних питања, која се у последњим годинама стално налазе на дневном реду. Она изискују обзиром на своју многобројност и сложеност трајно највећу пажњу и неуморни рад, па је зато Привредни Савет, чије оснивање претставља тачка 7 Пакта, једна гаранција више, да ће, базиран на практичком и стручном економском раду, добити и политичка заједница Мале Антанте све већи ауторитет и политичку снагу.

Не би спадало у оквир наше данашње манифестације да улазимо у појединости и не желећи да се наша изјава сматра да хоћемо можда у нашој

нескромности прејудуирати будућим правцима рада, ипак сматрам да могу да кажем, да су већ самим обележјем Пакта дата привредном савету Мале Антанте два главна правца рада. Један је правац унапређивање и интензификација међусобне разmere добара која је данас у оквиру општих сметња, у осетној мери смањена. У ову групу спада, да за пример назначим барем једно питање, питање преференцијалног третирања, које и ако је већ данас начелно усвојено, ипак у својој данашњој концепцији још непотпуно и недовољно изграђен. Овамо спада и питања политике континентирања, и упрошћавања платежног промета заинтересованих држава. Баш различитост природних услова рада, продукције ресурса као и различитост у степену развитка занатске и индустријске радности појединих земаља Мале Антанте, отвара привредном савету широко поље рада, на општу корист, а при томе, и у прилог изградње привредне активности наше земље, нарочито у прилог организације јавних радова. Сви добро знамо, да је данашње доба за привредну иницијативу неповољно. Знамо, такођер, да не може и неће преко ноћи изненада наступити само од себе побољшање привредног стања, него смо као реални политичари свесни да је за излаз из данашње депресије, потребан велики напор, да је пут који води побољшању дугачак и тежак, трновит и напоран. Али ми смо спремни, да тим путем појемо; имадемо добру вољу и приправност, да учинимо све напоре, да поднесемо и жртве, које ће бити потребне, да се тај циљ постигне. Већ само убеђење, да нећемо бити у нашим напорима у будуће осамњени, да можемо рачунати на заједничку помоћ савезника уноси у наш привредни живот осећај поверења и самопоуздања, што је први предуслов даљег успешног рада.

Други је правац рада, припремање постепене координације интереса држава Мале Антанте, у односу према трећим државама. Нема двојбе, да садашње стање лих односа, личи на једну грозничавост, која је имала нарочито за нас аграрне земље ванредно тешке последице. Ово стање је већ у току прошлих година, водило аграрне земље Подунавља, да покушавају и ако се је сматрало, да ће бити искључено да би могле конкурентне земље своје интересе координovati. Многобројне конференције, које су одржане у том погледу, допринеле су, да је та идеја сазрела, доказале су, да постоји могућност стварне координације, шта више, рад на том пољу, је добио чак и конкретно формулисање и показао начине њезиног практичног извођења. Румунија и Југославија као земље, које су на том питању првенствено заинтересоване, добиле су у привредном савету Мале Антанте могућност јаче и ефикасније одбране својих аграрних интереса, и могућност заједничке акције. Напори Мале Антанте, који ће бити учињени у том правцу, имаће најзад и залагач, да припреме терен, да се привредна политика земаља Средње Европе опет врати на природније путеве, и да се омогући опет слободније кретање добара, капитала и радне снаге, што једино може да врати и народима изгубљено поверење, и омогући човечанству повратак душевног мира и материјалног задовољства.

А што је најважније: Пакт онемогућава дипломатско изигравање политичких, и привредних интереса појединих држава Мале Антанте, од стране

трећих држава, давањем једностранних концесија, и закључивањем двостраних уговора, без знања осталих чланица Мале Антанте. Иако је то једина негативна одредба Пакта, она је за моменат и за будућност Мале Антанте можда најбоље јемство.

Југословенски народ се искрено радује, и по здравља поменуте правце заједничког рада, то ће уложити сву своју, у великим ратовима засведочену истрајност, и непоколебиву енергију, да тај рад у циљу очувања мира, обезбеђења економског напретка, и обнове благостања Средње Европе и Подунавља буде крунисан успехом. (Бурно и дуго плескање са усклицима: Живео!)

Прејседник Др. Коста Ћумануди: Има реч г. Ставра Триковић. (Плескање).

Ставра Триковић: Господо народни посланици, својим досадашњим дванаестогодишњим трајањем, у форми појединачних уговора, Мала Антанта је показала способност за живот и снагу. Сталним интимним додиром из године у годину, сталном међусобном изменом мисли гледишта као и заједничком акцијом, ова мирољубива и конструктивна заједница између Румуније, Чехословачке и Југославије дошла је до једног таквог степена узајамног поверења и свести по својој миротворној улози и мисији у Европи, а нарочито у њеном централном делу, да је одлучила, да овој својој заједници да нову форму, те да тиме стварно постојећу интимност осећања и идентичности погледа у тежњи осветла једним јединственим међународним актом, као што је то овај Пакт о новој организацији Мале Антанте.

И својим развитком, као и досадашњим својим опстанком и активношћу, Мала Антанта је доказала своју мирољубивост. Одмах после рата у време несрећености и разних превратничких тенденција, Мала Антанта је била један солидан ослонац мира и одржања стања створеног уговорима о миру. Од постанка до садашње своје организације она је активно учествовала у свима многобројним међународним акцијама, којима се ишло ка сређивању међународних прилика. Сада, када је безпримерна светска економска криза јако пореметила привредну па и политичку равнотежу у односима међу државама, а нарочито у централној Европи, Мала Антанта се појављује у своме новом облику, да свима укаже на пут, на једини пут, којим треба поћи, ако се жели сређивање прилика у Европи.

Мала Антанта је овоме новом Пакту свечано поставила као камен темељац ове своје нове зграде она позната начела из међународних аката, којима је циљ мир, неападање, арбитража и сарадња. На овом пољу мира, консолидације и конструктивног рада, како политичког тако и привредног, она је оставила у самоме пакту отворена врата свакој лојалној сарадњи и приступању и других сила овом делу организације мира.

У име Југословенског народног клуба поздрављам ову чврсту заједницу са вером да ће све сви чланови Мале Антанте у њој наћи пуно задовољења својих политичких и економских интереса и изјављујем да ће Југословенски народни клуб гласати за. (Плескање са усклицима: Живео!)

Прејседник Др. Коста Ћумануди: Има реч г. Др. Никола Никић. (Поздрављају његов долазак са плескањем и усклицима: Живео!)

Др. Никола Никић: Господо народни посланици, Пакт о новој организацији Мале Антанте, потписан прије неколико дана у Женеви, наишао је на одобравање у широким слојевима нашег народа, и ја сам уверен, да ће и Народна скупштина после ове значајне изјаве Г. Министра иностраних послова, са највећим схватањем, поздравити остварење овог историјског акта, који још више здружује и сједињује три пријатељска народа. (Плескање и бурно одобравање са усклицима: Живео!)

Досадашњи пријатељски срдачни односи између Чехословачке, Румуније и наше Краљевине овим Пактом стављени су на нову, много приснију и чвршћу основу тако, да ће се у будуће при решавању међународних проблема, појављивати као један јединствени организам који ће са појачаним снагама успешније моћи бранити наше заједничке интересе и интересе мира.

Нарочито нас радује, што је овим Пактом предвиђена и сарадња тих трију држава на привредном пољу, и што ће овај Пакт имати несумњиво за последицу побољшање односа између држава у средњој Европи.

Особито кад се има у виду, да је у последње време политичка атмосфера у овом делу Европе била доста погоршана политиком извесних држава, које су, погрешно схвативши своје праве интересе, неумесном и неоправданом кампањом за промену стања, створеног уговорима о миру, тражиле сумњиве користи у стварању неповерења и несугласица између народа (Одобравање и плескање).

Изјава Г. Министра иностраних послова само нас утврђује у уверењу, да је овај Пакт један од највећих послератних напора за организовање и чување мира у духу Пакта Друштва Народа.

Уверен сам стога, да ће Народна скупштина, једногласно да изрази своју сагласност са овим новим Пактом Мале Антанте, и своју дубоку захвалност шефовима наших трију пријатељских држава за остварење овог великог дела. (Узвици: Тако јел Плесак)

Изјављујем у име народног селачког клуба, да ћемо гласати за законски предлог о Пакту о организацији Мале Антанте. (Аплауз и увизици: Живео!)

Прејседник Др. Коста Ћумануди: Има реч г. Др. Кожуљ.

Др. Марко Кожуљ: У име Народног Клуба благодарим Г. Министру иностраних послова на искрпним обавјештењима која нам је малчас дао о правној и политичкој природи Пакта о организацији Мале Антанте.

Ми се радујемо оваквом развоју наших односа са осталим члановима Мале Антанте. У њему видимо крунисање оне политике, коју смо ми заступали, коју заступамо и коју ћемо увјек, било са овог места, било у крају који нас је овамо послао, одлучно бранити. А то је: одлучно и искрено бранити наше заједничке интересе од напада са ма које стране. (Плескање и увизици: Живела Далмација!) Јер у том и таквом ставу видимо најздравије и најсигурније обезбеђење наших сопствених интереса и интереса наше домовине. А не морамо вас, господо, мислим уверавати, да ћете кад је ријеч о одбрани интереса наше домовине, нас увјек наћи у првим редовима оних, који је искрено и пожртвовано бране. (Плескање и увизици: Живео!) Данас, кад се са извесних страна неки осуђују да ставе такав наш став

под сумњу, сматрам за потребно, да то подвучем, искрено, јасно, без икаквих ограничења. (Бурно плескање и узвици: Тако јел)

Законски предлог, који је пред нама, има унапред наш пристајак, јер у њему видимо чврсту залогу и ослој за даље спровођење политике мира и пријатељства са свима народима, у првом реду са нашим сусједима. И овакво наше схватање закона о Пакту одговора нашем у више прилика манифестованом мишљењу о задацима наше спољне политике. Оно се потпуно слаже и са схватањем нашег уједињеног народа у чију мирољубивост нико објективно никад није посумњао. Данас, кад злонамерно покушавају да на разне начине ставе у искушење нашу мирољубивост, кад се чине покушаји да се поруши данашња међународна ситуација и тиме наш народ опет баца у стање против кога се он борио, ми у овоме законском предлогу видимо и једно моћну гаранцију за мир и мирац развој и нашег народног и међународног живота.

Нећу никога у овоме Дему изненадити ако изјавим да везујемо наде, не мале, на примјену члана 7 Пакта који говори о привредном савету Мале Антанте. Излишно би било овдје детаљније излагати какве он све практичне користи доноси. У доба када многе државе затварају своју пијану нашим производима, чланом 7 отвара нам се могућност, нама и осталим члановима Мале Антанте, да нађемо лијека нашим вајединичким економским тешкоћама. Ја сам увјерен, да Краљевска влада неће пропустити да привредни савет што прије почне својом делатношћу и тиме још више доведе у склад и економске интересе Мале Антанте са њеним, срећом, тако идентичним политичким интересима.

Наше везе са братским чехословачким и пријатељским румунским народом не датирају од дана нашега ослобођења и уједињења, већ много раније, када смо ми Хрвати били у Царевинском Вијећу било у угарскоме парламенту раме о раме водили борбу противу туђинске власти са претставницима братскога чехословачкога и претставницима пријатељскога румунскога народа у Бечу и у Пешти. Те су везе настављене у нашој националној држави, а овим Пактом потпуно консакриране и утврђене.

Сматрајући, да је предложени Пакт нов и моћан израз нашега пријатељства са Краљевином Румунијом и Чехословачком, да је он инструменат мира и залог наше вајединичке будућности, да се њиме отвара могућност олакшавања наших економских тешкоћа, у име Народног Клуба изјављујем да ћу гласати за законски предлог. (Одушељено плескање и узвици: Живео!)

Прејседник Др. Коста Кумануди: Претрес је завршен. Приступамо гласању. Гласаће се *за и про-тив.* (Узваци од целе Скупштине: Нећемо да се гласа поименично, примамо акламацијом. Дуготрајно плескање и одушељени и дуготрајни узвици: Живела Румунија! Живела Чехословачка! Живела Југославија!) Према овоме објављујем да је законски предлог о Пакту организације Мале Антанте примљен акламацијом једногласно. (Дуготрајно плескање и одобравање).

Има реч г. Богољуб Кујунџић да поднесе предлог једне резолуције.

Богољуб Кујунџић: Част ми је поднети Народној скупштини предлог следеће резолуције:

Народна скупштина, у жељи да наша омладина схвати што боље велике и мирољубиве циљеве Пакта организације Мале Антанте, позива и препоручује Краљевској влади, односно ресорним Министрима да организују предавања по свима средњим школама Југославије о значају Мале Антанте и њеној улози у одржавању мира у Средињој Европи. (Дуготрајно плескање и узвици: Прима се!)

Прејседник Др. Коста Кумануди: Прима ли Народна скупштина овај предлог резолуције? (Прима). Објављујем да је предложени предлог резолуције примљен.

Госпојо, народни посланици, да би смо још потпуније изразили дубину братских осећаја, истовјетност мирољубивих тежњи и пуну солидарност што неразлучно везује наш народ са савезничким чехословачким и румунским народом, предлажем да упугимо поздравне телеграме парламентима румунском и чехословачком. (Прима се!). Извеште чути текет телеграма.

Секретар Анте Ковач чита:

Прејседнику Парламента Краљевине Румуније
Букурешт.

Пакт о организацији Мале Антанте прихваћен је данас у Народној скупштини Краљевине Југославије једногласно и са великим манифестацијама миљу и консолидацији Средиње Европе. На овај историјски дан одушељено поздрављамо Румунски Парламенат, изражујући дубоко уверење да ће наше државе и наши народи, везани тесно ратним жртвама и послератним будним чувањем мировних уговора, од сад бити још одлучнији бранитељи мира и својих слобода.

Претседник
Југословенске Народне скупштине,
Др. Коста Кумануди, с.р.

За овим прочита:

Прејседнику Парламента Чехословачке Републике
Праг.

Народна скупштина Краљевине Југославије, усвојивши на својој данашњој седници једногласно и одушељено Пакт о организацији Мале Антанте, поздравља братски Чехословачки Парламенат, верујући да ће ова појачана и продубљена организација држава Мале Антанте још поуздашије послужити стваралачкој идеји мира у Средињој Европи, те бити још солиднија брана свима напртајима на мировне уговоре и на херојским жртвама некупљену слободу и независност Чехословачке, Румуније и Југославије.

Претседник
Југословенске Народне скупштине,
Др. Коста Кумануди, с.р.

Др. Коста Кумануди: Пешто је законски предлог о Пакту коначно примљен, биће упућен Сенату на даљи рад.

Овим је данашњи дневни ред исцрпљен. Са вањним пристајком, ја ћу данашњу седницу закључити. Као дневни ред за наредну седницу предлажем: Утврђивање дневног реда. Прима ли Народна скупштина? (Прима) Наредну седницу сазваћу писменим путем.

Седница је закључена у 12 часова.